

LBRIS

We know
books

ROȘU

Un text de
JOHN LOGAN

Traducerea
IOAN ARDELEAN
CARMEN GHIURCO

E I K O N

București, 2024

Personaje

MARK ROTHKO

Pictor american, 50 de ani sau mai în vârstă

KEN

Asistentul lui Rothko, 20 de ani

Decor

Decorul îl constituie studioul lui Rothko, strada Bowery numărul 222, New York City.

Acțiunea se petrece între anii 1958 – 1959. Studioul lui Rothko se află într-o sală veche, de gimnastică. Podeaua din lemn este pătată cu vopsea roșie și neagră. Pe o masă sunt aglomerate găleți de vopsea, tuburi de lipici, cutii de ouă, sticle de whiskey, sticlucțe de pigment, cutii de cafea umplute cu pensule, un arzător portabil sau un aragaz și un telefon. Există și un fonograf lângă care se află mai multe discuri cu muzică lăsate în dezordine.

În spațiu mai putem identifica o ușă, pe care intră și ies personajele. Ușa duce la un vestibul ascuns unde personajele se schimbă în hainele lor de lucru. Cel mai important aspect îl reprezintă faptul că pe pereții studioului sunt afișate picturile lui Rothko. Rothko avea un sistem de scripete care putea ridica și afișa mai multe picturi simultan. Picturile ar putea fi re poziționate pe tot parcursul piesei, astfel încât să existe un aranjament diferit pentru fiecare scenă. De asemenea, există și un tablou imaginar „atârând chiar în fața spectatorilor”, pe care Rothko îl studiază întreaga piesă.

Alternativa decorului realist poate fi realizarea lui într-o manieră abstractă.

Rothko stă în picioare și privește în față. Se uită direct la spectatori. El, de fapt, studiază unul dintre tablourile sale, care atârnă în fața lui. Pauză. Rothko își aprinde o țigară. Poartă ochelari groși și haine vechi, murdare cu pete de lipici și vopsea. Muzica clasică răsună dintr-un fonograf. (Favoriții lui Rothko sunt Mozart și Schubert.) Rothko trage un fum din țigară. Pauză. Din culise, dinspre vestibulul ascuns se aude sunetul unei uși care se deschide și se închide. Ken, un băiat în vârstă de douăzeci și ceva de ani, intră pe ușă, agitat. Poartă costum și cravată. E prima dată când vine în studioul lui Rothko. Se uită în jur. Încearcă să spună ceva. Rothko îi face semn să tacă. Apoi, îl invită pe Ken să i se alăture. Ken merge lângă Rothko. Stă lângă el. Rothko îi arată piesa centrală; publicul.

ROTHKO. Ce vezi? (*Ken este pe punctul de-a răspunde* -) Așteaptă. Hai mai aproape. Trebuie să te apropii mai mult. Lasă-l să vibreze. Să-ți intre în creier. Vino mai aproape. Prea aproape. Acolo. Lasă-l să-ți vorbească. Să te cuprindă cu brațele; să te îmbrățișeze, să-ți acapareze până și privirea periferică, în așa fel încât nimic altceva nu mai există, n-a existat și nu va exista vreodată. Lasă-l să-și facă treaba, dar vorbește-i și tu... Întâlniți-vă la jumătatea drumului, ce Doamne iartă-mă! Apleacă-te în față, apleacă-te

înspre el. Implică-te!... acum, ce vezi? – Stai, stai stai! (*Rothko se duce la întrerupător și face lumina mai mică în încăperea, apoi se întoarce la Ken*) Așa, acum, ce vezi? – Fii clar. Nu, fii exact – dar sensibil. Înțelegi? Fii amabil. Fii om, asta e tot ce pot spune. Fii o ființă umană măcar o dată în viața ta! Imaginile astea merită compasiune ele trăiesc sau mor în ochii privitorilor empatici. Ele vorbesc, numai dacă privitorul le permite. După asta tânjesc ele. De aceea au fost create. Asta merită... Acum... Ce vezi? (*Pauză.*)

KEN. Roșu.

ROTHKO. Dar îți place?

KEN. Mm.

ROTHKO. Vorbește.

KEN. Da.

ROTHKO. Bineînțeles că îți place – cum să nu-ți placă? Vă place totul în ziua de azi. Vă place televizorul și fonograful și apa minerală și șamponul și pop-cornul Cracker Jack. Orice lucru ajunge să devină altceva și e drăguț și simpatic și plăcut. Totu-i frumos sub soare. Totul e divertisment! Dar unde e discernământul? Unde este judecata care separă ceea ce-mi place de ceea ce respect, de ceea ce cred că merit, de ceea ce are... ascultă-mă... semnificație. (*Rothko se duce și aprinde luminile, deși el le ține tot timpul la o intensitate relativ scăzută, apoi închide fonograful, după care continuă.*) Poate că-ți par un dinozaur care vorbește. Poate

că vorbesc un dialect dispărut, necunoscut generației tale. Dar o generație care nu aspiră la nimic, nu are ambiții, nu are frământări interioare, nu merită să calce pe urmele predecesorilor lor. Pe urmele celor care s-au sacrificat, au luptat și au reușit, mă refer la Rembrandt, la Turner, la Michelangelo și Matisse... și evident, la Rothko (*Rothko îl privește, încearcă să îl provoace la un răspuns.*) Tu ai frământări, neliniști, ambiții?

KEN. Da.

ROTHKO. Ce ambiții ai?

KEN. Pictura. Vreau să fiu pictor. Așa că am...

ROTHKO. Atunci hainele astea nu te ajuta. Aici lucrăm. Agață-ți haina afară, în cuier. Apreciez că te-ai îmbrăcat cu hainele de duminică să mă impresionezi, e chiar emoționant, mă atinge, dar e penibil. Aici muncim din greu, ăsta nu-i un salon de fițe, cu prăjituri și limonadă. Du-te și pune-ți haina în cuier. (*Ken iese în vestibul și se întoarce fără haină. Își scoate cravata și își răsucesce mânecile, de la cămașă.*) Ți-a spus, Sydney, de ce am nevoie?

KEN. Da. (*Rothko își caută de lucru, își sortează pensulele, aranjează pânzele, etc.*)

ROTHKO. Începem în fiecare dimineață la ora nouă și muncim până la ora cinci. La fel ca bancherii. O să mă ajuți să întind pânzele, să amestec vopselele, să curăț pensulele, să construiesc ramele, să mut tablourile

și să aplic primul strat de culoare – ceea ce nu este pictură, așa că orice gând pe care-l ai în această direcție, trebuie să-l abandonezi imediat. Îmi vei aduce mâncarea și țigările și orice altceva îmi doresc, orice moft, indiferent cât de nasol sau înjositor este lucrul pe care ți-l cer. Dacă nu-ți convine, pleacă chiar acum. Răspunde-mi. Da sau nu.

KEN. Da.

ROTHKO. Ia în calcul faptul că: nu sunt rabinul tău, nu sunt tatăl tău, nu sunt psihiatrul tău, nu sunt prietenul tău, nu sunt profesorul tău. Sunt angajatorul tău. Înțelegi?

KEN. Da.

ROTHKO. Ca asistent al meu o să vezi multe lucruri aici, multe lucruri ingenioase. Dar sunt confidențiale și nu poți vorbi despre asta. Să nu crezi că nu am dușmani, pentru că am și nu mă refer numai la alți pictori sau la proprietarii de galerii, la curatorii de muzee sau la nenorociții de critici de artă, ci și la totii vizitatorii nemulțumiți care lovesc în mine și în munca mea. Lovesc pentru că nu au nici inima, nici răbdarea, nici capacitatea de-a gândi, de-a înțelege, pentru că nu sunt ființe umane, cum am mai vorbit, ți-amintești?

KEN. Da.

ROTHKO. Acum lucrez la o serie de picturi murale – (*Face gesturi peste tot în jurul lui.*) Probabil că voi face 30 sau 40 și apoi le aleg pe cele mai bune și le așez

una lângă alta, exact ca într-un concert polifonic. Tu o să mă ajuți să pun primul strat de vopsea și apoi eu voi picta. După, mă voi uita la ele și apoi le voi picta din nou. Voi pune mai multe straturi unul peste altul, ca o glazură și încet voi crea imaginea pe care-o doresc lăsând lumina să pătrundă până când tabloul e gata.

KEN. De unde știi când e gata?

ROTHKO. Fiecare tușă de culoare conține o tragedie.

KEN. Ah...

ROTHKO. E grozav. Hai să bem ceva. (*Rothko toarnă două pahare de whiskey. Îi întinde un pahar lui Ken. Beau. Ken nu este obișnuit să bea așa devreme dimineața. Pauză. Rothko se uită lung la el, evaluându-l.*) Răspunde-mi la o întrebare: nu te gândi la răspuns. Spune primul lucru care îți vine în minte.

KEN. OK.

ROTHKO. Ești pregătit?

KEN. Da.

ROTHKO. Care este pictorul tău preferat?

KEN. Jackson Pollock.

ROTHKO. (*Rănit*) Ah!

KEN. Scuze.

ROTHKO. Nu, nu –